

KONSERNIOHJE

ALAVIESKAN KUNTA

KUNNANHALLITUS 21.2.2022 §

KUNNANVALTUUSTO 28.2.2022 §

Sisällys

1. KONSERNIOHJEEN TAVOITE	2
2. KONSERNIOHJEEN SOVELTAMISALA	2
3. KONSERNIOHJEEN KÄSITTELY JA HYVÄKSYMINEN	3
4. KONSERNIOHJEEN SITOVUUS.....	3
5. KONSERNIN JOHTO	3
6. KUNTAKONSERNIN TALOUDEN JA INVESTOINTIEN SUUNNITTELU JA OHJAUS	4
7. KUNTAKONSERNIN TARKASTUS	5
8. KONSERNIVALVONTA, RAPORTOINTI JA RISKIENHALLINTA	5
9. KUNNAN LUOTTAMUSHENKILÖIDEN TIEDONSAANTIOIKEUDEN TURVAAMINEN	6
10. KUNNAN KANTA ASIAAN ENNEN PÄÄTÖKSENTEKOA	6
10. KONSERNIN SISÄISET PALVELUT	7
11. KUNNAN TYTÄRYHTEISÖJEN HALLITUSTEN KOKOONPANO JA NIMEÄMINEN	8
12. KUNNAN TYTÄRYHTEISÖJEN HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA	8
13. TIEDOTTAMINEN.....	9

1. KONSERNIOHJEEN TAVOITE

Konserniohjeella kunnanhallitus antaa konsernitason toimintaohjeet ja periaatteet sekä täsmentää kunnan ja kunnanhallituksen asemaa konsernin johtajana.

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa kunnan ohjauksenmenettelytapoja ja tehostaa kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kuntakonsernin kokonaisuus huomioon ottaen.

Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöistä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen.

2. KONSERNIOHJEEN SOVELTAMISALA

Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja kunnan osakkuusyhteisöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

Kuntakonserni määritellään kirjanpitolain mukaisesti. Kuntakonserniin kuuluvat tytäryhteisöt ja säätiöt, joihin kunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräysvalta.

Alavieskan kunnan kuntakonserniin kuuluvat seuraavat kunnan määräysvallassa olevat yhteisöt:

- Alavieskan Kehityskeskus Oy 100 %
Kiinteistö Oy Alavieskan Säästötalokunta 72 %
- As Oy Alavieskan Sillankangas 100 %
- Alavieskan Asunnot Oy 100 %

Alavieskan Asunnot Oy ja Alavieskan Kehityskeskus Oy:n määritellään strategiseksi tytäryhtiöiksi, joilta edellytetään vuosittaiset taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet. Tavoitteet liitetään kunnan valtuuston vuosittain hyväksymään talousarvioon ja taloussuunnitelmaan.

Kunnan osakkuusyhteisöllä tarkoitetaan kirjanpitolain 1 luvun 7 ja 8 §:ien tarkoittamaa omistusyhteyksyritystä ja osakkuusyhteyttä.

Alavieskan kunnan osakkuusyhteisöjä ovat seuraavat yhteisöt:

- Jokilaaksojen kuituverkko-osuuskunta 33,3 %

Kunta on jäsenenä seuraavissa kuntayhtymissä:

- Peruspalvelukuntayhtymä Kallio 8,6 % (poistuu 1.1.2023)

- Jokilaaksojen koulutus ky 2,7 %
- Pohjois-Pohjanmaan SHP ky 0,38 % (poistuu 1.1.2023)
- Pohjois-Pohjanmaan liitto 0,7 %

3. KONSERNIOHJEEN KÄSITTELY JA HYVÄKSYMINEN

Valtuusto päättää kuntalain 14 §:n mukaisesti konserniohjeesta. Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kunnan tytäryhteisöjen yhtiökokouksessa ja hallituksessa sekä muiden kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen vastavissa toimielimissä. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan.

4. KONSERNIOHJEEN SITOVUUS

Kuntakonsernissa hyväksytyt konserniohjeita noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta pakottavasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, sopimuksista tai säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti kunnanjohtajalle ja hallinto- ja talouspäällikölle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta. Konserniohjeessa voi olla sellaisia pysyväisluontoisia ohjeita, joita kunnan omistajavaltaa eri yhteisöissä käyttävien edustajien tulee ottaa huomioon yhteisöjen yhtiökokouksissa tai vastavissa toimielimissä.

5. KONSERNIN JOHTO

Konserniohjeilla ohjataan kunnan toimitelmiä ja viranhaltijoita sekä konserniin kuuluvia tytäryhteisöjä. Konsernijohto, konsernijohdon tehtävät sekä toimivalta on määritelty kunnan hallintosäännössä (5 luku, § 28–29).

Konsernijohdon muodostavat

- Kunnanvaltuusto
- Kunnanhallitus
- Kunnanjohtaja

Kuntalain 14 § mukaan kunnanvaltuusto päättää mm:

- kuntastrategiasta
- hallintosäännöstä
- talousarviosta ja taloussuunnitelmasta
- omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta
- kuntakonserniin kuuluvien keskeisten tytäryhteisöjen toiminnan talouden tavoitteista

Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa ja taloutta (Kuntalaki 38 §).
Kunnanhallitus:

- johtaa kuntakonsernia
- valvoo, että kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt toimivat kunnanvaltuuston asettamien tavoitteiden ja omistajapolitiikan mukaisesti
- tekee esityksiä ja raportoi kunnanvaltuustolle omistajapolitiikan linjauksista ja konserniohjauksen periaatteista
- nimeää edustajat tytär- ja osakkuusyhteisöjen yhtiökokouksiin

Kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa hänen ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

6. KUNTAKONSERNIN TALouden JA INVESTOINTIEN SUUNNITTELU JA OHJAUS

Valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Kunnan talousarviossa ja -suunnitelmassa tulee ottaa huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Tätä varten tytäryhteisöjen hallitusten tulee toimittaa kuntaan sen edellyttämät tiedot tytäryhteisöjen tulos-, rahoitus- ja investointisuunnitelmista sekä yhteisöjen toimintaan liittyvistä olennaisista riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tämän lisäksi tulee toimittaa tietoja mm. tulevista konserni- ja yhtiöjärjestelyistä, merkittävistä muutoksista mainittujen

yhteisöjen liiketoiminnassa ja toimialassa sekä merkittävistä sitoumuksista konsernijohdon tarkemmin määrittelemällä tavalla. Tytäryhteisön tulee toimia yhteistyössä kunnan kanssa hankkiessaan lyhyt- tai pitkäaikaista rahoitusta sekä yhteisön varoja sijoittaessa.

7. KUNTAKONSERNIN TARKASTUS

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi valitaan kunnan tilintarkastusyhteisö, ellei tästä poikkeamiseen ole perusteltua syytä. Kaikkiin kunnan tytäryhteisöihin tulee valita tilintarkastaja, vaikka yhteisöä koskevat säännökset sallisivat myös toiminnantarkastajan valitsemisen. Asia tulee huomioida yhtiöjärjestyksessä.

Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä tietoja valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutumisen ja kuntakonsernin tuloksellisuuden arviointia varten. Tarkastuslautakunta voi kutsua tytäryhteisön toimielimen jäsenen tai palveluksessa olevan henkilön kuultavaksi lautakunnan kokoukseen. Tarkastuslautakunnan jäsen ei saa paljastaa haltuunsa saamaa salassa pidettävää tietoa sivulliselle.

8. KONSERNIVALVONTA, RAPORTOINTI JA RISKIENHALLINTA

Kunnan tytäryhteisön ja kuntayhtymän on annettava kunnanhallitukselle kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja sen toiminnan tuloksen laskemiseen tarvittavat tiedot.

Konsernijohto seuraa säännöllisesti tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuutta. Tytäryhteisön tulee antaa puolivuositain/neljännesvuositain seuranta varten kunnalle raportti sille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta sekä toiminnan ja talouden kehitymisestä. Tytäryhteisöllä tulee olla tätä varten riittävät talouden ja toiminnan seuranta- ja mittausjärjestelmät.

Kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilikauden tulee olla kalenterivuosi, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä. Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä tulee noudattaa soveltuvaa yhteisöoikeudellista lainsäädäntöä, kirjanpitolain mukaisia kirjanpito- ja tilinpäätössääntöksiä, kuntalain mukaisia konsernisääntöksiä sekä hyvää kirjanpito tapaa.

Tytäryhteisöjen tulee toimittaa kunnalle tiedot konsernitilinpäätöksen laatimista varten. Konsernijohto tai muu konsernijohdon määrittelemä taho (esim. talousjohto) antaa tarkemmat ohjeet konsernitilinpäätöksen laatimiseksi tarvittavista tiedoista, laadinta-aikataulusta, tiedonannon määräajoista ja mahdollisista tiedonantopohjista tilinpäätös- ja toimintakertomustietojen ilmoittamisessa.

Kunnanvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt noudattavat soveltuvien osin kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan

perusteita sekä kunnanhallituksen mahdollisesti antamia sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevia ohjeita. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen kuuluu tytäryhteisön hallituksen vastuulle. Yhteisön on raportoitava olennaisista riskeistä konsernijohdolle.

9. KUNNAN LUOTTAMUSHENKILÖIDEN TIEDONSAANTIOIKEUDEN TURVAAMINEN

Kunta antaa konserniohjeella määräykset siitä, miten kunnassa turvataan luottamushenkilöiden tiedonsaantioikeus tytäryhteisöjen toiminnasta (Kuntalaki 47 § ja 83 §). Kunnan luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimessaan tarpeellisina ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Salassa pidettävien tietojen osalta luottamushenkilöitä koskee salassapito- ja vaitiolovelvollisuus. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti konsernijohdolle.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamia tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

10. KUNNAN KANTA ASIAAN ENNEN PÄÄTÖKSENTEKOA

Yhteisön hallituksen/hallituksen puheenjohtajan/toimitusjohtajan on hankittava jo asian valmisteluvaiheessa kirjallinen kunnan/konsernijohdon kanta seuraaviin toimenpiteisiin:

- tytäryhteisön perustaminen
- yhteisön toiminta-ajatuksen, toiminnan tai juridisen rakenteen muuttaminen asioihin, jotka olennaisilta osin poikkeavat kuntastrategiassa ja talousarviossa tytäryhteisöille asetetuista tavoitteista
- yhteisön toiminnan muuttaminen siten, että yhteisö voi menettää hankintalainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön perustuvan sidosyksikköasemansa suhteessa kuntaan
- hallituksen yhtiökokoukselle tekemästä voitonjakoehdotuksesta
- yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen muuttaminen
- toimitusjohtajan valinta ja palkkausjärjestelmä ja sen muutokset
- yhtiön henkilöstön kannustinjärjestelmä ja sen muutokset
- pääomarakenteen muuttaminen
- toimintaan nähden merkittävät investoinnit
- varsinaiseen toimintaan kuulumattomat tai siihen vain epäsuorasti liittyvät investoinnit ja niiden rahoitus
- kiinteistö- ja yrityskaupat

- osakkeiden merkintä, mikäli osakkeiden ostamista ja omistamista ei erityisesti annettu yhtiön tehtäväksi
- toimintaan nähden tärkeän omaisuuden tai oikeuksien (ml. immateriaalioikeudet) hankkiminen, myyminen, vuokraaminen, luovuttaminen tai panttaaminen
- merkittävä lainanotto ja -anto sekä vakuuksien, takausten taikka muiden yhtiöitä sitovien merkittävien rahavelvoitteiden antaminen tai niiden ehtojen muuttaminen
- johdannaisinstrumenttien käyttö
- muuhun kuin yhteisön tavanomaiseen toimintaan kuuluvat tai epätavallisin ehdoin tehtävät sopimukset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen välillä, kyseisten sopimusten muuttaminen sekä sopimukseen perustuvista oikeuksista luopuminen
- periaatteelliset tai taloudellisesti merkittävät sopimukset ja toiminnan laajakantoiset muutokset, merkittävät henkilöpoliittiset ratkaisut
- yhteisössä noudatettavan työehtosopimuksen valinta tai vaihtaminen
- eläkeyhtiön valinta ja vaihtaminen
- yhteisön omaisuuden luovuttaminen konkurssiin tai selvitystilaan taikka saaneerausmenettelyyn hakeutuminen.

10. KONSERNIN SISÄISET PALVELUT

Hankinnat

Tytäryhteisöjen hankinnat kuuluvat pääsääntöisesti julkisista hankinnoista annetun lain piiriin. Hankinnoissa on käytettävä hyväksi olemassa olevat kilpailumahdollisuudet ja pyrittävä ostajan kannalta kokonaistaloudellisesti edullisimpaan lopputulokseen.

Rahoitus

Kunnalla on käytössä konsernitilijärjestelmä, jonka jäseneksi tytäryhteisöt voidaan liittää tytäryhteisön hallituksen päätöksellä. Konsernitilin tarkemmista ohjeista sovitaan yhtiökohtaisesti. Kunnanjohtaja tekee kunnan puolelta päätöksen konsernitilin käytöstä, korosta ja luottolimiitistä. Konserniyhteisöjen tulee hankkia konsernijohdon näkemys lainanottoon, antolainaukseen ja sijoitustoimintaan liittyvissä kysymyksissä kunnanjohtajan kautta. Pääasiassa kunta rahoittaa itse tytäryhtiöitään.

Takaukset

Kunta voi myöntää kaupunginvaltuuston päätöksellä omavelkaisia takauksia, täytetakauksia tai toissijaisia takauksia. Kuntalain 129 §:n mukaan kunnan myöntämä laina, takaus tai muu vakuus ei saa vaarantaa kunnan kykyä vastata sille laissa annetuista tehtävistä. Kunta ei saa myöntää lainaa, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Kunnan edut tulee turvata riittäväillä vastavakuuksilla. Takauksista peritään takausprovisiota.

Tytäryhteisö ei voi ilman kunnanhallituksen suostumusta antaa takauksia tai muita vastaavia sitoumuksia tai käyttää omaisuuttaan vakuutena.

Sijoitustoiminta

Tytäryhteisön on järjestettävä sijoitustoimintansa yhteistyössä konsernijohdon kanssa.

Henkilöstöpolitiikka

Henkilöstöpolitiikan tulee kuntakonsernissa olla peruslinjaltaan kunnan henkilöstöpoliittisen ohjelman mukaista. Henkilöstön rekrytoinneissa on yhteisöjen noudatettava soveltuvin osin kunnan yleisiä rekrytointiohjeita ja toimitusjohtajan valinnassa on kuultava konsernijohtoa. Henkilöstön hankinnassa tulee ottaa huomioon konsernin sisäiset henkilöstön siirtotarpeet.

Tytäryhteisöt järjestävät eläkevakuutuksensa Kuntien eläkevakuutuksessa, ellei tästä poikkeamiseen ole perusteltua syytä.

11. KUNNAN TYTÄRYHTEISÖJEN HALLITUSTEN KOKOONPANO JA NIMEÄMINEN

Kunnan hallintosäännön § 29 mukaisesti kunnanhallitus päättää hallitusjäsen ehdokkaiden nimeämisestä tytäryhteisöjen hallituksiin. Hallitusjäsen ehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolainmukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Lisäksi kunnanhallitus nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet.

Tytäryhteisön hallitus valitsee keskuudestaan hallitukselle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Tytäryhteisöjen hallituksiin nimetään kuntakonsernin ulkopuolisia henkilöitä, mikäli se on kuntakonsernin kokonaisedun näkökulmasta perusteltua.

Tytäryhteisöjen hallituksella tulee olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

12. KUNNAN TYTÄRYHTEISÖJEN HYVÄ HALLINTO- JA JOHTAMISTAPA

Konserniyhteisöjen tulee hyväksyä yhtiössä noudatettavat hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteet. Periaatteiden tulee varmistaa, että tytäryhteisöissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Lisäksi kuntien omistuksia tulee hoitaa tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kuntakonsernin kokonaisuutena turvaten.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyy hallintosäännössä

määritelty toimitus- ja tytäryhteisöjen hallitukset. Tytäryhteisöjen hallitusten tulee tutustua kunnassa ja tytäryhteisön hallituksessa hyväksytyyn ohjeeseen ja noudattaa sitä hallitustyöskentelyssään. (Tytäryhteisön hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia hallituksessa hyväksytyn ohjeen antamisesta uudelle toimitusjohtajalle ja uusille hallituksen jäsenille heidän tultua valituksi tehtävään).

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva ohje ohjaa myös yleisohjeena kuntaa yhtiökokouksessa edustavia ja muita kunnan puolesta omistajaohjausta käyttäviä.

13. TIEDOTTAMINEN

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan on tiedotettava kunnan toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee antaa riittävästi tietoja kunnan järjestämisestä palveluista, taloudesta, kunnassa valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.

Yhteisön tai säätiön on myös oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Yhteisön tai säätiön on informoitava kuntaa ennen merkittävän asian julkiseksi tuloa.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolella kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevilla asioilla tulee huomioida kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.